

**БИНОЛАРДА ЁНҒИН СОДИР БЎЛГАНДА ЭВАКУАЦИЯ ВАҚТИНИ
АНИҚЛАШ. ЁНҒИНДА ЭВАКУЦИЯ ЙЎЛЛАРИНИ ХИСОБИ БЎЙИЧА
ТАЛАБАЛАРГА ТУШУНТИРИШ**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7883448>

Юлдошев Шахбоз Хошимжон ўғли

Наманган муҳандислик қурилиш институти

НаммҚИ талабаси: Бегмаматова Умида Ғайратбой қизи

Аннотация: *Эвакуация (кўчириш)га биринчи навбатда вазият содир бўлиши шароити, тавсифи, кўлами, ҳамда аҳолига ишлаб чиқариш-вақт кўрсаткичлари, транспорт воситаларининг мавжудлиги, етарлиги ва бошқа маҳал шароитлари таъсир этади*

Калит сўзлар: *Эвакуация, фуқаро муҳофазаси, хавф хатарлар,*

Аҳолини эвакуация (кўчиришни) амалга ошириш учун қарор қабул қилишга асос бўлиб, аҳолига ҳаёт фаолиятига хавф солувчи омиллар, ҳамда олдиндан белгиланган ФВ нинг хавфлилик критериялари хисобланади.

Аҳолини эвакуация (кўчириш) қилиш, принципларини тўпларини белгилаш учун аҳоли ҳаёт фаолиятига хавф хатарнинг мавжудлиги асос бўла олади. Бу хавф-хатар олдиндан ҳар қайси ФВнинг хавф этувчи таснифини башишлшдан аниқланади.

Эвакуация (кўчириш)ни амалга ошириш учун қарорни хавф-хатарни башоратланган ва юзага келган ҳудуд ФМ бошлиғи қабул қилиш ҳуқуқига эгадир. Шошилишч эвакуация (кўчириш)ни амалга оширишни талаб этувчи вазиятларда, агар у локал тавсифг эга бўлса потенциал хавфли объектнинг НДХ бошлиғи амалга оширади.

Турли ФВ ларда хилма-хил принцип ва турдаги (вариантлаш) эвакуация (кўчириш) усулларидан фойдаланилади.

Кўчирув эвакуация органларининг бир қисмини тайёр ҳолга келтирилиб фаолият кўрсатиши мумкин. Бу ҳақда эвакуация (кўчириш)ни амалга ошириш бобида тўлиқ ёритилади.

Эвакуация (кўчирув) рўйхати.

Кўчириладиган барча аҳолига эвакуация (кўчирув) рўйхати тайёрланади. (корхона, ташкилот, муассаса ва турар-жой ширкатларида). Ишчи хизматчиларнинг оила аъзолари иши билан банд бўлмасалар корхонада ишлаётган оила аъзолари рўйхатига киритилади.

Эвакуация (кўчириш) рўйхатлари олдиндан тузилиб, эвакуация (кўчирув) режасига аниқликлар киритилаётган вақтда ҳамда ФВДТ..... тайёргарлик режими вақтда, тўлиқлиги аниқланади.

Эвакуация (кўчирув) рўйхати 3 (уч) нусхада тузилади.

1-нусхаси объектда:

2- нусхаси Э.Й.п нинг тезкор гуруҳига эвакуация (кўчирув) ҳақида (фармойиш) қарор олинганда бузилади ва кўчирув тўлиқ амалга оширигандан сўнг кўчириш комиссияси тақдим этилади:

3-нусха эвакуация (кўчирув) қабул қилиш комиссияси кўчириш қилиш қарори олингандан сўнг тақдим этилади.

Эвакуация (кўчирув) қилинган, жойлашган аҳолини ҳисоботини олиб бориш учун эвакуация (кўчирув) рўйхати ва аҳоли..... асосий хужжат ҳисобланади.

Мудофаа ва Ички ишлар Вазирликлар билан ҳамкорлик

Аҳоли эвакуация (кўчириш)ни Мудофаа ва ИИБлари органлари билан қуйидаги масалалар юзасидан ҳамкорлик олиб борган ҳолда режалаштирилади:

-М ва ИИБ лари транспорт воситаларини ажратишда:

- Эвакуация (кўчирув) маршрут йўналишларини аниқлашда:

- Эвакуация (кўчирув) ҳаракатлари йўналишда йўл ҳаракатини тартибга солишда:

- Эвакуация (кўчирув) ҳаракатлари йўналишларида ва жойларида Ж.Т.С;

- Эвакуация (кўчирув) жайларидан транспортга жойлашган ва кўчирилган жойларгша етиб келганда транспортдан тушриб олиш:

- муҳандислик таъминотит учун куч ва воситаларни ажратшда;

-Кимёвий ва радиация ва қарши муҳофаза воситаларини ҳамда СП эвакуация ва .....

-ХХлари ва уларнинг оила аъзоларини ФВлар ҳудудидан олиб чиқишни ташкил этишда, жойларда ва хавфсиз ҳудудларда хаёт фаолиятини таъминлашда;

-м ва ИИБ- кучларидан кузатув ва разведка тадбирларни ташкил этишда;

- ҳарбий шаҳарчалар, объектлар ва м ва ИИБ лар жиҳозларини Эвакуация (кўчириш)ни аҳоли хаёт фаолиятини биринчи навбатда таъминлаш масалаларида;

Эвакуация (кўчириш)ни ташкил этиш.

Аҳолини эвакуация (кўчириш)усули раҳбарлик қилшни ҳудудий фуқаро ҳамда Фавқулодда вазият бошқарма ва бўлим бошлиқлари амалга оширадилар.

Эвакуация (кўчириш) тадбирларини режимлаш ва амалга оширишни ташкил этиш эвакуация (кўчириш)комиссияси ва бошқа эвакуация штаб зиммасига юклатилади.

Эвакуация (кўчириш)ни режимлаштириш ва эвакуация (кўчириш) органлари ФМ бошқарув органларинингФМ хизматлари ФВбошқаруви,бўлимларини эвакуация органларининг аҳолини эвакуация (кўчириш)ни режимлаш асосий вазифалари хисобланади ва аҳолини эвакуация (кўчириш) режимига асосан амалга оширилади.

Эвакуация (кўчириш)ни режалштириш ФМ, ФВБ,бошлғига ҳамда эвакуация органларига юклатилади. Эвакуация (кўчириш)ни олдиндан ташкил этилади ва ўз вақтида сифатли режалаштирилади ва амалга оширилади.

Эвакуация (кўчириш) органлари таркиби.

Эвакуация (кўчириш) органларини таркибига эвакуация (кўчириш) комиссияси (эк).

Эвакуация (кўчириш)ни қабул қилиш комиссияси(эккк).

Эвакуация (кўчириш)ни йиғиш пункти.(эйп).

Эвакуация (кўчириш)ни қабул қилиш пункти.(эккпп)

Оралиқ эвакуация (кўчириш) пункти (оэп).

Пиёда йўналишни бошқарув гуруҳи (бг).

Эвакуация (кўчириш)ни олиб чиқиш тезкор гуруҳи(тг)

ФВ нинг тавсифи, кўламига, эвакуация (кўчириш) турлари ва усулларига қараб эвакуация (кўчириш) органларининг бир қисми кўириш тадбирларида иштирок этмасликлари мумкин.Аҳолини эвакуация (кўчириш) қилиш оқилона,икир-чикирларини ҳисобга олган ҳолда ҳар томонлама ёндашган ҳолда талаб қилади.

Бу ишларнинг барчаси ФМ бошлиғи ФМ бошлиғи томонидан ташкил этилиб ФВБ орқали амалга оширилади.

ЎРнинг аҳоли ва ҳудудларнинг табиий ҳамда техник хусусиятли ФВ ларни муҳофаза қилиш ва ФМ тўғрисидаги қонунлар асосида ФВДТ нинг хар бири ўзига яраша ваколат ва вазиялари белгиланган.

Вазирлик ва идоралар ўз тасарруфидаги объектлар ва уларнинг ходимларини хавфсиз жойларга эвакуация (кўчириш) тадбирларини ташкил этадилар ва амалга оширадидлар.

Махаллий хокимият органлари жойларда эвакуация (кўчириш) аҳолини хавфсиз ҳудудларга эвакуация (кўчириш) қилиш тадбирларини амалга оширадидлар.

Корхона, ташкилот ва муассасалар ишчи ва хизматчи эвакуация (кўчириш) тадбирларини ташкил этадилар ва олдиндан аҳолини жойлаштириш жойларини тайёрлайдилар.

Эвакуация (кўчириш) қилинган аҳоли хавфсиз жойларга жойлаштириб (туман а.я.п) юзага келган вазиятга қараб, махсус кўрсатма келгунга қадар кўчириш жойларида истиқомад қиладидлар.Олдиндан тайёрланган хавфсиз ҳкдудлар (туманлараяп) аҳолининг хаёт фаолиятини таъминловчи биринчи навбатдаги тадбирларни амалга оширади.

Эвакуация (кўчириш) ни ташкил этиш масаласи қуйидаги асосий вазфалардан иборат:

Эвакуация (кўчириш)ни режалаштириш.

Эвакуация (кўчириш)ни амалга оширишни таъминлаш;

Эвакуация (кўчириш)ни тадбирларини амалга ошириш;

Эвакуация (кўчирилган) қилинган олдиндан тайёрланган хавфсиз жойларга жойлаштириш.

Эвакуация (кўчириш) қилинган биринчи аҳоли хаёти фаолияти манбалари билан таъминлаш.

Эвакуация (кўчириш) комиссияси.

Эвакуация (кўчириш) комиссиялари барча вазирлик, идораларда тузилиб кўчирилдиган аҳоли ва ишчи хизматчилар бор бўлган объектларда тузилади. Эвакуация (кўчирув) комиссиялари раиси этиб, ҳудудий бирликларда хоким ўринбосарлари идра ва корхоналарда раҳбар ўринбосарлари, кичик корхоналарда ишчи, хизматчиларни биладиган ва эвакуация (кўчириш)ни амалга ошира оладиган шахслар раҳбрнинг буйруғи билан таъминланади. Ҳудудий эвакуация (кўчириш) комиссияси аъзоларига хокимият вакиллари ёки ўрнбосарлари соғлиқни сақлаш, маориф, ИТ транспорт ички ишлари горнитзон тайинланадилар. Бошқа идора ва корхона раҳбар ўринбосарлари ФМ бошлиғининг кўрсатмасига асосан жалб этилади.

Комиссиянинг ишчи гуруҳи бир неча гуруҳлардан иборат бўлади. Булар:

-Эвакуация (кўчириш)ни қилинган аҳолини ҳисобини олиш;

-ахборот гуруҳи;

-моддий бойликларни ҳисобини олиш;

-йўл ва транспорт таъминоти;

-Эвакуация (кўчириш) қилинган аҳолини жойлаштириш;

Зарурий ҳолатларда бошқа гуруҳлар ҳам тузилиб қўшилади..... ва бошқа АЯП. Ҳудудий эвакуация (кўчириш)ни йиғин пунктлари (СЭП) транспортга жойлаштирилган пунктлари, эвакуация (кўчириш) қилинишини йўналишлардаги бошқарув гуруҳлари тезкор гуруҳлари қўшилади.

Объектлар эвакуация (кўчириш) қилинган комиссиялари таркиблари (ОЭК);

Кўчирув йиғин пунктлари (СЭП);

Алоқа ва огоҳ этиш;

Эвакуация (кўчириш) қилинадиган аҳолини ймғим ва жўнатишни ташкил этиш;

Эмелон бошлиқлари;

Автоколонна бошлиқлари;

Пиёда жўнатилган колонна бошлиқларидан иборат бўлиб, бундан ташқари ҳар бир эвакуация (кўчириш) жамламаларига ва таркибларига эвакуация (кўчириш) колонналари раис муовинлари ва котиблар тайёрланади.

Эвакуация (кўчириш) комиссияларининг асосий вазифалари.

А) “Кундалик фаолият режимида”

-ФВБ(б) билан ҳамкорликда эвакуация (кўчириш) қилиш режимларини ишлаб чиқиш ва аниқликлар ва ўзгартиришлар киритиш;

-Маъмурият хўжалик органлари билан ҳамкорликда хавфсиз худудга эвакуация (кўчириш) қилинганини таъминлаш режимини ишлаб чиқиш, аниқлик ва ўзгартириш киритиш, уларнинг шайлик ҳолатини назорат қилиш;

-тасарруфидаги эвакуация (кўчириш) қилган органларини ташкил этилиши, жихозланиши ва тайёргарлигини назорат қилиш;

Эвакуация (кўчириш) комиссиясининг эвакуация (кўчириш) қилган режими ва аҳолини жойлаштириш бўйича йиғинларни ..... ўтказиш;

-Объектларда шчи ва хизматчиларни эвакуация (кўчириш) ва уни таъминлаш режалаштиришни назоратини олиб бориш;

- Барча манфаатдор ташкилотлар (Мудофаа Вазирлиги ,ИИБ ва бошқалар) билан ўзаро ҳамкорликни ташкил этиш;

-ФМ амалий ўқув машғулотларида ишлаб чиқилган эвакуация (кўчириш) режаларини ҳақиқийлигини ва эвакуация (кўчириш) органларининг тайёргарлигини ошириш мақсадида иштирок этиш;

“Юқори тайёргарлик ”режими фаолиятида эвакуация (кўчириш) қилиш учун қарор олинганда ;

- Эвакуация (кўчириш) комиссиясининг шай ҳолга келтириш;

- Қуйи шаҳар, туман объектлардаги эвакуация (кўчириш) комиссияси ва органларини шай ҳолга келтиришини назорат қилиш;

- Қуйи эвакуация (кўчириш) орган ва комиссиясини эвакуация (кўчириш) қилиш режасига аниқлик ва ўзгартириш киритилганини назорат қилиш;

- Эвакуация (кўчириш) қилган аҳоли..... ва сонини аниқлаш;

- эвакуация (кўчириш) ва аҳолини эвакуация (кўчириш) га транспортга ўтказиш ва тушуриш пунктларини тайёргарлигини олиб бориш назорат қилиш;

- Аҳолини эвакуация (кўчириш) қилганга ажратиладиган барча транспорт воситаларини тайёргарлик ҳолатини назорат қилиш;

- Шахсий ва жамоа мухит воситаларини шай ҳолатини назорат қилиш;

- Эвакуация (кўчириш) қилинган аҳолини жойлаштириш ва уларнинг ҳаёт фаолиятларини таъминлаш режаларига аниқликлар киритиш;

Фойдаланилган адабиётлар:

1. .Literature Review and Research Plan. Antifreeze Solutions in Home Fire Sprinkler Systems. Copyright Fire Protection Research Foundation June 2010

2. .Xudoev A.E. taxriri ostida. Yong'in xavfsizligi. 2- nashri. -T.: Uz.R. IIV Yong'in xavfsizligi oliy texnik maktabi. 2007. - 722 b.

3. .Yuldashev O.R. Mehnat muhofazasi maxsus kursi. Darslik.-T.: "Tafakkur-Bo'stoni", 2015. - 336 b.
4. .Yuldashev O.R. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2011.
5. Valijonovich, R. S., Axmadjanovich, T. A., & Khoshimjon, Y. S. (2021). Causes and Consequences of Floods and Floods in The Safety of Life, Measures to Protect the Population and The Territory. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 25(1), 83-86.
6. Valijanovich, R. S., & Ahmadjanovich, T. A. (2021). CURRENT STATUS OF GROWING AND HARVESTING CORN AND CRUSHING COTTON. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 1002-1006.
7. Turgunov, A. A., Yakubzhanova, Y. G., Yuldoshev Sh, K., & Mirzaliyev, Z. S. (2022). MAIZE, MAINTENANCE AND DEVELOPMENT OF WAYS TO OVERCOME DEFICIENCIES IN GROWTH FROM THE SUBSYSTE. *PEDAGOG.-2022*, 4, 953-959.
8. Yakutkhan, Y. Khoshimjon o'gli, YS (2022). Educate the Population on the Types and Causes of Emergencies. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 2(5), 22-26.
9. Khoshimjon, Y. S., & Mavludakhon, M. (2022). THE AMOUNT OF GRAIN LEAVING FROM THE CORE AND SHELL HOLE AND ITS REDUCTION. *Scientific Impulse*, 1(4), 371-374.
10. Gulomjonovna, Y. Y. Khoshimjon o'glu, YS (2021). CAUSES OF FLOOD AND FLOOD DAMAGE ALSO PREPARE TO DO THE RIGHT ACTION IN THIS EMERGENCY SITUATION. *International Journal of Development and Public Policy*, 1(5), 158-161.
11. G'ulomjonovna, Y. Y. Xoshimjon o'gli, YS (2022). Influence of the Shape of the Working Surface of the Screed on the Grain Quality Mixture on the Performance of the Shell. *International Journal of Development and Public Policy*, 2(2), 43-47.
12. Ahmadjanovich, T. A., Gulomzhanovna, Y. Y., Khoshimjon, Y. S., & Saidulla, M. Z. (2022). MAIZE, MAINTENANCE AND DEVELOPMENT OF WAYS TO OVERCOME DEFICIENCIES IN GROWTH FROM THE SUBSYSTEM. *PEDAGOG*, 1(4), 939-946.
13. Khoshimjon, Y. S., Turgunovna, A. S., & Umarjonovna, D. D. (2023). PREPARING THE POPULATION FOR PRACTICAL TRAINING ON CIVIL PROTECTION AND CONDUCTING IT. TRAINING THE POPULATION ON THE CONTENT OF POLITICAL-EDUCATIONAL ACTIVITIES AND PRACTICAL TRAINING CONDUCTED WITH THE UNITS OF CIVIL PROTECTION IN EMERGENCY SITUATIONS. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 2(15), 97-103.
14. Khoshimjon, Y. S., Olimjonovich, M. K., & Ibrahim, H. (2022). ASSESSMENT OF THE SEISMIC RESISTANCE OF BUILDINGS AND STRUCTURES AND METHODS OF CREATING ELECTRONIC TECHNICAL PASSPORTS. *Scientific Impulse*, 1(5), 163-166.
15. Khoshimjon, Y. S., & Olimkhan, I. I. (2022, December). GEOLOGICAL HAZARD EVENTS, EARTHQUAKES AND THEIR CONSEQUENCES. In *Proceedings of International Educators Conference (Vol. 3, pp. 546-557)*.

16. Khoshimjon, Y. S., & Nurmira, M. M. (2023). EFFECTS OF HARMFUL AND TOXIC FACTORS OF PRODUCTION ON THE HUMAN BODY. PEDAGOG, 6(4), 476-483.

17. Атамирзаева, С. Т. (2023). ҲАЁТ ФАОЛИЯТИ ХАВФСИЗЛИГИНИНГ КОМФОРТ ШАРОИТЛАРИ, ИШЧИ ЎРНИНИ ЭРГОНОМИКАСИНИ ЎРГАНИШ ВА ЎҚИТИШ ТИЗИМИ. PEDAGOG, 6(4), 465-475.